

EXAMENTRAINING VWO ENGELS

2027

Drs. H.G.A. Honders

Drs. L.L. Jongejans

Drs. J.H.F. Budding-Derks

Drs. S. van Haaren-van der Ster

L & M
educatief

© Uitgeverij L & M Educatief - Zeist, 2026

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door middel van fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitleen en/of verhuur met het oogmerk economisch of commercieel voordeel te behalen, is verboden, tenzij hiervoor voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever is verkregen.

Internet heeft een rol gespeeld bij de samenstelling van deze uitgave. Wij hebben daarbij getracht alleen gebruik te maken van rechtenvrij materiaal. Mocht u desondanks van mening zijn dat inbreuk is gemaakt op bij u berustende rechten, dan verzoeken wij u hierover contact met ons op te nemen binnen drie maanden na verschijning van deze uitgave.

Contactgegevens: Uitgeverij L & M Educatief, Slotlaan 210-C, 3701 GT Zeist (redactie), Slotlaan 201, 3701 GD Zeist; e-mailadres: info@examentrainingen.nl; website: www.examentrainingen.nl

Examentraining vwo Engels 2027

INHOUD	pagina
Woord vooraf	4
Stappenplannen voor het maken van tweede fase-examens	6
De stappenplannen toegepast	10
Eindexamen havo ('instapexamen')	28
Eindexamen vwo 2024	61
Herexamen vwo 2024	95
Eindexamen vwo 2025	127
Herexamen vwo 2025	162
Eindexamen vwo 2026 (zonder uitwerkingen)	196
Herexamen vwo 2026 (zonder uitwerkingen)	225
Uitwerkingen eindexamen havo ('instapexamen')	252
Uitwerkingen eindexamen vwo 2024	261
Uitwerkingen herexamen vwo 2024	271
Uitwerkingen eindexamen vwo 2025	282
Uitwerkingen herexamen vwo 2025	292
Veelgebruikte formuleringen in meerkeuzevragen	303
Structuurwoorden	307
Scoresleutels	311

Woord vooraf

Met de komst van de tweede fase is behoefte ontstaan aan examentrainingen waarmee leerlingen zich zelfstandig en efficiënt op hun examen kunnen voorbereiden. Met dit als uitgangspunt is deze examentraining samengesteld.

Opzet

In deze examentraining treft u de aan:

- 1) De meest recente vwo-examens en – als ‘instapoefening’ – een compleet havo-examen, de meeste voorzien van uitwerkingen in het Nederlands, waarbij alle alternatieven – goed en fout – zijn uitgewerkt. ‘Van je fouten leer je’ is een gezegde en wij denken dat dit van toepassing is op deze vorm van uitleg.
- 2) Vocabulaire (‘Woordkennis’), aangeboden in overzichtelijke rijtjes met vertaling. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen woorden die vaak en die weinig voorkomen.
- 3) Stappenplannen voor het maken van alle soorten examenvragen, uitgewerkt aan de hand van voorbeelden.
- 4) Overzichten met formuleringen en structuurwoorden die vaak in meerkeuzevragen voorkomen, gerangschikt naar soort.
- 5) Twee examens zonder woordenlijsten en uitwerkingen: de eind- en herexamens van 2026.

Verantwoording

- ad 1) Deze examens kunnen door de leerling worden gemaakt en aan de hand van de uitleg geheel zelfstandig worden doorgewerkt, waarbij het boek de rol van de docent(e) grotendeels overneemt.
- Voordelen zijn:
- de leerling kan bij het controleren van zijn/haar werk de aandacht richten op de door hem/haar gemaakte fouten, hetgeen bij een klassikale bespreking minder goed mogelijk is;
 - de leerling die tussen verschillende alternatieven twijfelt kan per antwoord nog eens nalezen waarom de verschillende antwoorden goed of fout zijn;
 - de docent(e) kan tijd overhouden voor extra begeleiding van zwakke leerlingen of voor het behandelen van andere stof.

Om leesstrategieën te leren is het goed eerst te oefenen met een niet te moeilijk examen. Daarom is ook een compleet havo-examen opgenomen.

Nieuw is de vermelding van de moeilijkheidsgraad van elk eindexamen, zowel per tekst als per vraag.

- ad 2) Het vocabulaire bij de uitgewerkte examens kan worden geleerd als aanvulling op een idioomboek. Hoe meer woorden bekend zijn, des te minder sprake er is van ‘paniekvoetbal’. Het aangebrachte onderscheid tussen belangrijk en minder belangrijk (gecursiveerd) idioom is daarbij een nuttig hulpmiddel.
- ad 3) De stappenplannen brengen structuur aan in het maken van examenvragen. Elke stap wordt toegelicht aan de hand van voorbeeldteksten en -vragen.
- ad 4) Deze handige overzichten helpen de leerling vraagsoorten te herkennen om zo vragen beter te beantwoorden en geven inzicht in de opbouw van een tekst. Het idioom uit de meerkeuzevragen kan worden geleerd. Het biedt de leerling al enig houvast, omdat de vraag dan in elk geval duidelijk is.
- ad 5) Deze examens komen tegemoet aan de behoefte aan examenteksten waarbij geen hulp beschikbaar is. De teksten kunnen ook voor toetsing worden gebruikt.

Wij wensen alle kandidaten veel succes met het eindexamen, en hopen met deze examentraining daarvoor een goede bijdrage geleverd te hebben.

We houden ons aanbevolen voor opmerkingen die tot verbetering van deze uitgave kunnen leiden en staan open voor opbouwende kritiek op onze werkwijze.

Zeist, zomer 2026,
De auteurs

Stappenplannen voor het maken van tweede fase-examens

Vooraf

Het examen is opgebouwd uit verschillende soorten teksten met een verscheidenheid aan vraagvormen. Zo kom je open vragen tegen, die je zo beknopt mogelijk in het Nederlands moet beantwoorden, en gesloten (meerkeuze-) vragen. Bekijk voordat je begint het examen zorgvuldig en deel je tijd goed in, zodat je niet in tijdnood komt.

Aan het eind van het examen wordt een aantal vragen gesteld waarbij je in beperkte tijd een aantal hoofdzaken uit aangeboden teksten moet halen. Dergelijke teksten zijn te herkennen aan een grote hoeveelheid tekst in combinatie met een beperkt aantal vragen. Bepaal vooraf waar deze teksten beginnen. Bewaar deze teksten altijd voor het laatst. De leesstrategie die je nodig hebt om deze vragen doeltreffend te beantwoorden heet scanning (vluchtig doorkijken van een tekst om er een aantal zaken in terug te vinden).

Tijdens je examen mag je een woordenboek gebruiken. Wees echter terughoudend met het opzoeken van woorden omdat het (te) veel tijd kan kosten. Zoek alleen die woorden op die belangrijk zijn voor het volgen van de hoofdlijn van de tekst.

Als je onverhoopt woorden uit de vragen niet kent, zoek deze dan op. Je kunt het zoeken beperken door vooraf het overzicht ‘Veelgebruikte formuleringen in meerkeuzevragen’ goed te bestuderen (zie achter in dit boek).

Voor het beantwoorden van de meeste vragen kun je gebruik maken van de volgende drie stappenplannen.

I Stappenplan voor het maken van meerkeuze- en open vragen

Zie ook het uitgewerkte stappenplan vanaf pagina 10.

- 1 Deel je tijd goed in voordat je met het examen begint, zodat je niet in tijdnood komt.
- 2 Let op boven en onder de hoofdtekst geplaatste teksten, zoals de titel, een inleiding, de naam van de schrijver, een bronvermelding, enz.
- 3 Ga na wat je al over het onderwerp weet, bijvoorbeeld van de televisie, de radio en uit de krant. Door zo je bestaande kennis te gebruiken stel je je optimaal op de tekst in, waardoor je die beter begrijpt.
- 4 Lees eerst de hele tekst door. Onderstreep bij het lezen de woorden of woordgroepen die je belangrijk lijken. Op deze manier lees je geconcentreerder.
- 5 Raak niet in paniek als je een woord niet kent. Hetzelfde begrip kan verderop in de alinea of tekst – eventueel met andere woorden – opnieuw worden gebruikt en is dan soms beter te begrijpen. De hoofdzaak van de tekst is je toch wel duidelijk. Probeer daarom de betekenis van een onbekend woord af te leiden uit de context.

Ook is de betekenis vaak te raden. De volgende stappen kunnen je daarbij helpen:

- a) Welke woordsoort is het? (een zelfstandig naamwoord, een werkwoord, enz.)
- b) Heeft het woord bekende voor- of achtervoegsels?
(Zoals un, il, ir, die niet betekenen, in unreasonable en illegitimate.)
- c) Lijkt het woord op iets wat je kent uit een andere taal?
(Zo lijkt bijvoorbeeld 'language' op het Franse 'langue'.)
- d) Staan er eerder of verderop in de tekst misschien aanwijzingen die je kunnen helpen de betekenis van het woord te raden? (Lees de tekst nog eens door!)
Soms wordt gevraagd per alinea aan te geven wat de hoofdzaak is en er tussenkopjes of (bij een interview) de gestelde vragen bij te zoeken; sla in dat geval stap 5 over.

- 6 Lees daarna alinea na alinea door aan de hand van de examenvragen.
- 7 Let extra op de eerste en laatste zin van de alinea's. In deze zinnen staat vaak belangrijke informatie.
- 8 Bedenk bij het beantwoorden van sommige vragen dat de laatste zinnen van de voorafgaande alinea of de eerste zinnen van de volgende alinea een aanwijzing kunnen bevatten.
- 9 Let op de functie van scharnierwoorden, zoals but, although, because, enz.
Dergelijke woorden duiden op een tegenstelling, een oorzaak, een reden, enz.
- 10 Ga bij het beantwoorden van de meerkeuzevragen bij elke vraag na in welk gedeelte van de tekst het antwoord te vinden is en markeer dit gedeelte of noteer de regelnummers.
- 11 Probeer eerst zelf het antwoord op een meerkeuzevraag te formuleren, voordat je naar de alternatieven kijkt.
- 12 Kijk daarna naar de gegeven antwoorden en kies het alternatief dat het meest overeenkomt met je eigen antwoord.
Schrik niet als je een aantal meerkeuzevragen achter elkaar met dezelfde letter hebt beantwoord. Dit kan gebeuren omdat de volgorde van de antwoorden willekeurig is.
- 13 Beantwoord een open vraag kort en bondig in het Nederlands. Lees de vraag en je antwoord daarna nog eens door om te controleren of je inderdaad antwoord op de vraag hebt gegeven.
Beperk je antwoord tot datgene wat wordt gevraagd. Worden er bijvoorbeeld twee redenen gevraagd, en je geeft er meer, dan worden alleen de eerste twee beoordeeld. Hetzelfde geldt wanneer er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd. Geef je meer dan één zin, dan wordt alleen de eerste in de beoordeling betrokken.
- 14 Als je na afloop genoeg tijd over hebt, lees dan de vragen en de door jou gegeven antwoorden nog eens door. Ze moeten een redelijke afspiegeling vormen van de inhoud van de tekst. Als dit niet het geval is, kan het zijn dat je een aantal vragen niet goed hebt beantwoord.

- 1p 8 How can paragraph 2 be characterised best?
- A It analyses key points introduced in paragraph 1.
 - B It diverges from the reasoning in paragraph 1.
 - C It invalidates theories put forward in paragraph 1.
 - D It offers context to assertions made in paragraph 1.
- 1p 9 Which of the following fits the gap in paragraph 4?
- A complex theories
 - B probability models
 - C social interactions
 - D the laws of motion
- 1p 10 Which of the following fits the gap in paragraph 5?
- A Again
 - B Even so
 - C Instead
 - D Therefore

De woordenlijst bij tekst 4 staat onder tekst 3.

Lees eerst de eye-opener bij tekst 5.

👁 Eye opener bij tekst 5

Voor een goed begrip van deze tekst volgt hieronder een korte inleiding in het Nederlands.

Deze tekst gaat over een lopend rechtsgeschil. De eisers waren vrachtwagenchauffeurs die op de melkwagens reden van zuivelbedrijf Oakhurst Dairy. Zij eisten achterstallig loon, maar liefst 10 miljoen dollar, voor gemaakte overuren. De overurenwetgeving van de staat Maine gaf hen recht hierop, vonden zij. De verweerder was het zuivelbedrijf, hun werkgever. Dat hield staande dat het geen overuren waren. Zij lazen in diezelfde wet dat de betreffende activiteiten juist uitgesloten waren van een overurenvergoeding, en niet uitbetaald hoefden te worden.

De advocaten van beide partijen bogen zich vervolgens over de vraag hoe de wet geïnterpreteerd moest worden. Een sleutelrol daarbij was weggelegd voor de zogenaamde seriële komma – een komma die in opsommingen gebruikt kán worden.

In het tweede voorbeeld hieronder is dat het geval.

- *Ik nodigde mijn twee ooms uit, een musicus en een bedrijfsmanager.*
- *Ik nodigde mijn twee ooms uit, een musicus, en een bedrijfsmanager.*

De seriële komma na ‘musicus’ zorgt voor een andere betekenis.

Er is geen twijfel mogelijk: er worden vier mensen uitgenodigd.

In voorbeeld 1 zijn dat er slechts twee.

Volgens de advocaten van de chauffeurs voldeed de wet ook niet aan de zogenaamde 'parallele structuur conventie'. Dat gebruik wil dat er in opsommingen dezelfde grammatische vorm moet worden gebruikt, en geen mengmoesje.

Dus: 'Ik houd van zwemmen, lezen en lekker eten' (parallel, want allemaal werkwoorden) en niet 'Ik houd van zwemmen, boeken, en ik ga graag lekker eten'.

Wie kreeg er gelijk? Dat was op het moment van schrijven nog niet duidelijk. Uiteindelijk kwam er een schikking, en bleek die ontbrekende komma toch nog zo'n 5 miljoen dollar waard te zijn.

Tekst 5

A Few Words About That Ten-Million-Dollar Serial Comma

By Mary Norris, who drove a milk truck in Cleveland, Ohio.

- 1 The case of the Maine milk-truck drivers who, for want of a comma, won an appeal against their employer, Oakhurst Dairy, regarding overtime pay (O'Connor v. Oakhurst Dairy) has warmed the hearts of punctuation enthusiasts everywhere, from the great dairy state of Wisconsin to the
5 cheese haven of Holland.
- 2 Nothing, but nothing – profanity, transgender pronouns, apostrophe abuse – excites the passion of grammar geeks more than the serial, or Oxford, comma. People love it or hate it, and they are equally ferocious on both sides of the debate. Individual publications have guidelines that sink deep
10 into the psyches of editors and writers. *The Times*, like most newspapers, does without the serial comma. At *The New Yorker*, it is a copy editor's duty to deploy the serial comma, along with lots of other lip-smacking bits of punctuation, as a bulwark against barbarianism.

While advocates of the serial comma are happy for the truck drivers' victory, it was actually the lack of said comma that won the day. Here are the facts of the case, for those who may have been pinned under a semicolon. According to Maine state law, workers are not entitled to overtime pay for the following activities: "The canning, processing, preserving, freezing, drying, marketing, storing, packing for shipment or
15 distribution of: (1) Agricultural produce; (2) Meat and fish products; and
20 (3) Perishable foods."

- 4 The issue is that, without a comma after “shipment,” the “packing for shipment or distribution” is a single activity. Truck drivers do not pack food, either for shipment or for distribution; they drive trucks and deliver it.
25 Therefore, these exemptions do not apply to drivers, and Oakhurst Dairy owes them some ten million dollars.
- 5 Judge David J. Barron’s opinion in the case is a feast of subtle delights for anyone with a taste for grammar and usage. Lawyers for the defense conceded that the statement was ambiguous (the State of Maine
30 specifically instructs drafters of legal statutes not to use the serial comma) but argued that it had “a latent clarity.” The truck drivers, for their part, pointed out that, in addition to the missing comma, the law as written flouts “the parallel usage convention.” “Distribution” is a noun, and syntactically it belongs with “shipment,” also a noun, as an object of the
35 preposition “for.” To make the statute read the way the defendant claims it was intended to be read, the writers would have had to use “distributing,” a gerund – a verb that has been twisted into a noun – which would make it parallel with the other items in the series: “canning, processing,” etc. To the defendant’s contention that the series, in order to support the drivers’
40 reading, would have to contain a conjunction – “and” – before “packing,” the drivers, citing Antonin Scalia and Bryan Garner, said that the missing “and” was an instance of the rhetorical device called “asyndeton,” defined as “the omission or absence of a conjunction between parts of a sentence.”
- 6 45 Lest we lose perspective, this law on the books of the State of Maine applies to people who work with perishables, and the point is that pokey employees should not be rewarded for taking their sweet time getting the goods to market. Possibly (but improbably) for this reason, in an effort to illustrate (or not) ambiguity in a series, the coverage of *O’Connor v. Oakhurst Dairy* 15. *The Times* noted that it would break with style and add the serial comma in the following sentence: “Choices for breakfast included oatmeal, muffins, and bacon and eggs.” *The Guardian*, too, would avoid ambiguity at the breakfast table: “He ate cereal, kippers, bacon, eggs, toast and marmalade, and tea.”
- 7 55 Contrast these with a dinner described in a recent e-mail from John Pope, the author of a collection of obituaries that ran in the *New Orleans Times-Picayune*, who remains adamant in his rejection of the serial comma: “The next day, I enjoyed pan-roasted oysters with a tomato sauce over rice, broccoli salad and bread pudding with chocolate sauce.” A comma after
60 “broccoli salad” would have cleared the table before dessert.
- 8 The case of the dairy-truck drivers’ comma has got several things going for it. It’s got David and Goliath in the story of the little guy sticking it to a corporate boss. It’s got men driving around in trucks with copies of

65 *Strunk & White*¹⁾ in the glove compartment. And you know what else it's got? Of course you do. It's got milk. For all the backlash against the dairy industry – the ascendance of soy milk, almond milk, hemp milk (note the asyndeton), none of which, by the way, are really milk, because you can't milk a hazelnut – there is something imperishably wholesome about cows and milk.

9 70 Got milk? Got commas?

newyorker.com, 2017

noot 1 *Strunk & White* is an American English writing style guide

- 1p 11 What is the point made in paragraphs 1-2?
- A A labour conflict drew the attention of language fans.
 - B A lawsuit filed by a group of linguists was settled out of court.
 - C A newspaper misquoting a legal document had to pay a hefty fine.
 - D A recent trial underlined the relevance of checking contracts for errors.
- 1p 12 What did truck drivers have a legal right to, according to paragraphs 3-4?
- A a bonus for doing chores in addition to transporting wares
 - B a higher salary for managing to transport wares without delay
 - C extra money when taking longer than scheduled to transport wares
 - D financial compensation for transporting certain types of wares
- 1p 13 Wordt verderop in de tekst uitgelegd waarom 'these exemptions' (alinea 4) ingesteld zijn?
- Indien nee, antwoord dan 'Nee'. Indien ja, citeer dan de eerste twee woorden van de zin waarin dat gebeurt.*
- 1p 14 Which of the following is a correct definition of “the parallel usage convention” (paragraph 5)?
- A Conjoined sentence components must be separated through punctuation.
 - B Enumerations are made by listing all the items belonging to a collection.
 - C Semantic ambivalence can be avoided by positioning essential content in a prominent place.
 - D The elements in a sequence must grammatically match the other elements in the sequence.
- 1p 15 Which of the following fits the gap in paragraph 6?
- A can be hard to digest for gourmets
 - B fed people's appetite for drama
 - C rehashed some fundamental truths
 - D served up a lot of food imagery

- 1p 16 'a dinner described in a recent e-mail from John Pope' (alinea 7)
Wat gaat er fout tijdens dit diner als gevolg van het interpunctiegebruik van John Pope, volgens de schrijfster van dit artikel?
Geef antwoord in het Nederlands.
- 1p 17 'It's got men driving around in trucks with copies of *Strunk & White* in the glove compartment.' (alinea 8)
In welke andere alinea wordt beschreven dat de expertise van taalkundigen daadwerkelijk is ingezet voor chauffeurs?
Noteer het nummer van deze alinea.
- 1p 18 What is the purpose of paragraphs 8-9?
 A to demonstrate that having an interest in proper punctuation transcends all classes
 B to explain the appeal of a case that backs both proper punctuation and the dairy industry
 C to imply that employees in the dairy industry should be schooled in using proper punctuation
 D to make clear why grammarians are willing to come to the aid of the dairy industry

Woordkennis bij tekst 5

In de woordenlijsten is onderscheid gemaakt tussen belangrijke woorden waarvan het nuttig is ze te kennen, en minder belangrijke woorden. De laatste zijn gecursiveerd.

Oefening

Bedek de linkerkolom. Zoek in de tekst de vertalingen van de woorden in de rechterkolom.

2	appeal	hoger beroep in rechtszaak
5	cheese haven	kaasparadijs
6	profanity	grof taalgebruik, vloeken
7	geek	liefhebber, enthousiasteling
10	psyche	geest, psyche
11	<i>copy editor</i>	<i>eindredacteur, iemand die een tekst controleert op taal, spelling, grammatica en stijl</i>
12	<i>lip-smacking</i>	<i>smakelijk, verrukkelijk</i>
13	bulwark	bolwerk, verdediging
17	semicolon	puntkomma
21	perishable	bederfelijk
25	exemption	uitzondering, vrijstelling

29	to concede	toegeven
30	<i>drafters of legal statutes</i>	<i>wetsopstellers</i>
31	<i>latent clarity</i>	<i>sluimerende (verborgen) duidelijkheid</i>
33	to flout	bewust negeren, zich niet houden aan
35	defendant	verweerder, gedaagde
39	contention	bewering, stelling
40	conjunction	voegwoord
42	rhetorical device	stijlfiguur
45	lest	uit angst dat, om te voorkomen dat
46	<i>pokey</i>	<i>traag, sloom</i>
49	series	opsomming
	coverage	verslaglegging, berichtgeving
56	obituary	overlijdensbericht
57	adamant	standvastig, onvermurwbaar
62	<i>to stick it to</i>	<i>(iemand) een hak zetten, terugpakken,</i> <i>het opnemen tegen</i>
65	backlash	tegenreactie, weerstand
66	ascendance	opkomst
68	<i>imperishably wholesome</i>	<i>(hier:) blijvend puur en goed</i>

Tekst 6

Struggling authors

Regarding Joanne Harris's article (Horribly low pay is pushing out my fellow authors – and yes, that really does matter, 7 December), I guess I'm a professional author, though I never really think of myself as one. I've published four books (three nonfiction, one novel), ghost-written another, co-edited an
5 anthology of new writing, and I'm under contract for my fifth book. I have a respectable academic publishing history and have even won an award. I don't have an agent, but I'm currently writing for three mainstream publishers.

Antwoordblad bij eindexamen vwo 2025

Instructie

Meerkeuzevraag: omcirkel het goede antwoord (zie voorbeeld 1 hiernaast).
Fout gemaakt? Kruis je eerste antwoord door en omcirkel een ander (voorbeeld 2).
Wéér niet goed? Kruis dan ook dat antwoord door en omcirkel een ander. Is dat antwoord al doorgekruist, zet dan de letter van je keuze vóór het vraagnummer (voorbeeld 3).

Open vraag: schrijf je antwoord in de brede kolom "open vragen".

(1)

1	A	B	☒	D
---	---	---	----------------------------------	---

(2)

1	☒	B	☒	D
---	----------------------------------	---	----------------------------------	---

(3) **C**

1	☒	B	☒	D
---	----------------------------------	---	----------------------------------	---

Meerkeuzevragen

1	A	B	C	D		
2	A	B	C	D		
3	A	B	C	D		
4	A	B	C	D		
5	A	B	C	D		
6	A	B	C	D		
7			Open vraag			
8	A	B	C	D		
9	A	B	C	D		
10	A	B	C	D		
11	A	B	C	D		
12	A	B	C	D		
13			Open vraag			
14	A	B	C	D		
15	A	B	C	D		
16			Open vraag			
17			Open vraag			
18	A	B	C	D		
19			Open vraag			
20	A	B	C	D		
21	A	B	C	D		

22	A	B	C	D		
23			Open vraag			
24	A	B	C	D		
25	A	B	C	D		
26			Open vraag			
27	A	B	C	D		
28	A	B	C	D		
29			Open vraag			
30	A	B	C	D		
31			Open vraag			
32	A	B	C	D		
33	A	B	C	D	E	
34	A	B	C	D		
35	A	B	C	D		
36			Open vraag			
37			Open vraag			
38			Open vraag			
39	A	B	C	D	E	
40	A	B	C	D		
41			Open vraag			
42			Open vraag			

Voor het beantwoorden van de open vragen kun je gebruik maken van de voorgedrukte antwoordbladen op de volgende pagina's.

Open vragen

7	
13	
16	
17	
19	19-1
	19-2
	19-3
	19-4
23	
26	1
	2
	3
29	
31	1
	2
	3
	4

Bij elke tekst en vraag is de moeilijkheidsgraad aangegeven op basis van de Cito-scores, waarbij 1, 2 en 3 sterren wil zeggen dat respectievelijk 80-100%, 50-80% en minder dan 50% van de kandidaten het antwoord goed had. Zie ook de toelichting aan het eind van dit hoofdstuk.

In deze uitwerkingen zijn citaten uit de tekst tussen aanhalingstekens geplaatst. Vertaalde passages uit vragen en antwoorden zijn gecursiveerd. Bij open vragen tref je de tekst aan uit het correctiemodel, gevolgd door een toelichting.

Dit examen bestaat uit 12 teksten en 42 vragen. Je kunt er maximaal 46 scorepunten voor behalen: per meerkeuze(-invul)vraag 1 punt. Bij een aantal andere vragen kun je meer dan 1 punt scoren. In de scoresleutel achter in dit boek lees je af welk cijfer je hebt behaald bij een bepaald aantal punten.

Tekst 1 What's so faux about Stella's stance on leather? ☆

- 1 C Alinea 1 introduceert Stella McCartney *als een overtuigd voorvechter van een alternatief voor dierlijke producten*. Ze houdt zich bezig met 'promoting faux leather' (r. 1), is 'responsible for popularising the material' (r. 3) en daarbij ook 'extremely influential' (r. 4). Dat dit ethische keuzes zijn, blijkt uit 'thank God for that' (r. 5).
- ⊗ Uit alinea 1 komt Stella McCartney niet naar voren als (A) *een slimme verkoper die commercieel succes belangrijker vindt dan klimaat- en ethische kwesties* – juist niet, (B) *een toegewijde modefan die alles doet om de beste stoffen te krijgen*, of als (D) *iemand die streng oordeelt over mensen die dierlijke producten gebruiken*. ☆☆
- 2 B Alinea 2 maakt in de eerste plaats duidelijk dat *imitatieleer weliswaar niet probleemloos is, maar wel minder impact op het milieu heeft dan andere materialen*. Kunstleer is weliswaar van kunststof, dus niet snel afbreekbaar (r. 6), maar het is in vergelijking met veel andere producten stukken beter (r. 11: 'way down the list of offenders') en staat los van van de wrede vleesindustrie (r. 7: 'meat industry') waar leer een bijproduct van is.
- ⊗ Als hoofdgedachte van alinea 2 komt niet aan de orde dat (A) *milieuactivisten zich richten op de imitatie-lederindustrie, maar het verbieden van echt leer hun prioriteit zou moeten zijn*, (C) *imitatieleer een relatief korte levensduur heeft, waardoor de productie op grote schaal milieuschade zou veroorzaken*, of dat (D) *de leerindustrie als milieuvriendelijker wordt gezien dan imitatieleer vanwege het hergebruik van dierlijk afval*. ☆
- 3 A Alinea 3 maakt duidelijk dat Stella McCartney *als vroege gebruiker van imitatieleer* (r. 12-13: 'from the start') *als rolmodel heeft gediend voor de mode-industrie* (r. 15: 'companies blatantly ... stance'). Ze was dus vooruitziend en revolutionair, zoals regels 19-20 samenvatten.
- ⊗ Uit alinea 3 wordt niet duidelijk dat (B) *haar bekendheid haar standvastige verzet tegen het gebruik van leer gemakkelijker maakte* – er is sprake van naamsbekendheid, maar uit de tekst blijkt alleen dat zij bekend was, niet dat zij toen al een beroemdheid (*celebrity*) was, (C) *haar ethische bezwaren tegen leer altijd zijn gesteund door haar werkgever*, of dat (D) *ze ernaar streeft diervriendelijke mode te ontwerpen voor zowel de elite als het grote publiek* – nergens staat iets over haar gerichtheid op beide groepen. ☆

- ⊗ Onjuiste typering van alinea 2 zijn dat deze (A) *de belangrijkste punten analyseert die in alinea 1 zijn geïntroduceerd*, (B) *afwijkt van de redenering in alinea 1* – alinea 1 bevat geen redenering, maar bewijs (r. 1: ‘evidence’). of (C) *de theorieën die in alinea 1 zijn gepresenteerd weerlegt* – in alinea 1 wordt recent bewijs gepresenteerd, en dat kon in de periode voor de jaren 70 nog niet weerlegd worden. ☆
- 9 B Op de open plek in regel 22 past *kansmodellen*. Bij dit experiment bleek dat baby’s bepaalde verwachtingen vormen over de kans op bepaalde uitkomsten. Bij een onverwacht resultaat (r. 26: ‘unexpected result’) bleven ze langer kijken naar een kleurverdeling die niet overeen kwam met een verdeling als in de oorspronkelijke bak (r. 24-25: ‘the original bin’ (r. 24-25)).
- ⊗ Het ging bij dit eenvoudige experiment met baby’s over hun verwachtingen wat betreft de kleurverdeling, en dus niet over (A) *complexe theorieën*, (C) *sociale interacties*, of (D) *de wetten van de beweging*. ☆☆
- 10 C Een structuurwoord geeft het verband aan tussen tekstfragmenten. Het gaat om een alternatief voor een weinig effectieve, schoolse (r. 28: ‘academic’) leeromgeving. *In plaats daarvan* leren jonge kinderen het best wanneer ze de wereld spelenderwijs (r. 30: ‘through play’) verkennen.
- ⊗ In deze context is geen sprake van herhaling, tegenspraak of gevolgtrekking, dus zijn respectievelijk (A) *Nogmaals*, (B) *Desondanks* en (D) *Daarom* ongeschikt. ☆☆

Tekst 5 A Few Words About That Ten-Million-Dollar Serial Comma ☆☆

- 11 A De kern van alinea’s 1 en 2 is *een arbeidsconflict dat de aandacht van taalliefhebbers trok*. Het geval: een hoger beroep (r. 2: ‘appeal’) van vrachtwagenchauffeurs tegen hun werkgever. De inzet was een ontbrekende komma (r. 1) waar taalenthousiastelingen (r. 3-4: ‘punctuation enthusiasts everywhere’) van smulden.
- ⊗ Duidelijk wordt dat het niet ging om (B) *een rechtszaak aangespannen door een groep taalkundigen die werd geschikt*, (C) *een krant die een juridisch document verkeerd citeerde en een flinke boete moest betalen*, of om (D) *een recent proces dat het belang benadrukte van het controleren van contracten op fouten*. ☆
- 12 C Volgens alinea’s 3 en 4 hadden de vrachtwagenchauffeurs bij wet recht op *extra geld bij een langer dan geplande vervoerstijd van vrachten*. Dat komt omdat de chauffeurs volgens de wet in de staat Maine (r. 17: ‘Maine state law’) niet vallen onder de uitsluitingen (r. 25: ‘exemptions’), zoals geformuleerd in regels 18-21, waardoor ze gezamenlijk recht hebben op tien miljoen dollar (r. 26) aan overwerkvergoeding (r. 18: ‘overtime pay’).
- ⊗ Uit alinea’s 3 en 4 kan niet worden opgemaakt dat de chauffeurs recht hadden op (A) *een bonus voor het uitvoeren van klusjes naast het vervoeren van goederen*, (B) *een hoger salaris voor het zonder vertraging vervoeren van goederen*, of op (D) *financiële compensatie voor het vervoeren van bepaalde soorten goederen*. ☆☆
- 13 *Maximumscore 1*
- (Ja,) ‘Lest we’ (regel 45).
- Opmerking: ‘Lest’ = uit angst dat, om te voorkomen dat, opdat niet.

In deze zin wordt duidelijk dat het motief voor de uitsluitingen in de branche van de bederfelijke producten is dat werknemers niet moedwillig traag werken ('pokey employees taking their sweet time') om door traagheid in aanmerking te komen voor overwerkbonussen en uit eigenbelang bederf van de producten in de hand werken. ☆☆

- 14 D** De juiste definitie van wat 'de parallel taalgebruik-conventie' voorschrijft is dat *de elementen in een reeks grammaticaal dezelfde vorm moeten*. Bijvoorbeeld: alleen zelfstandige naamwoorden. De wet in regels 18-21 is in strijd met (r. 33: 'flouts') deze conventie, omdat 'distribution' (r. 20) een zelfstandig naamwoord is, en eigenlijk een gerundium (= werkwoord als zelfstandig naamwoord), dus 'distributing' (r. 36) had moeten zijn, net als de andere gerundia in de reeks (r. 18-19: 'canning ... packing for shipment').
- ⊖ De bedoelde conventie schrijft niet voor dat (A) *samengevoegde zinsdelen door interpunctie gescheiden moeten worden*, (B) *opsommingen worden gemaakt door alle items die tot een verzameling behoren te noemen*, of dat (C) *dubbelzinnigheid in de betekenis kan worden voorkomen door belangrijke informatie op een opvallende plaats te zetten* ☆☆
- 15 D** Op de open plek in regel 50 wordt van de verslaggeving over de rechtszaak gezegd dat deze *flink wat voedselbeeldtaal voorschotelde*. De voorbeelden van regels 50-54 illustreren dit met fragmenten uit *The Times* en *The Guardian*. Het zijn opsommingen van etenswaren waarin de plaatsing van de seriële komma (vóór 'and' of 'or' in een opsomming) relevant is voor een goed begrip.
- ⊖ Het is onlogisch om de voorbeelden van het koma-gebruik in de lijsten van regels 51-54 in verband te brengen met (A) *kan moeilijk te verteren zijn voor fijnproevers*, (B) *stilde de honger naar drama*, of (C) *herhaalde enkele fundamentele waarheden*. ☆☆☆
- 16** *Maximumscore 1 punt*
Een antwoord met de volgende strekking is juist:
- 'het toetje en de andere gerechten worden tegelijk opgediend'.
- Ook goed is: 'er zit geen tijd tussen verschillende gangen'; of: 'oesters en rijst en broccoli-salade en pudding komen samen op een bord (met tomatensaus en chocoladesaus)'.
Toelichting: Volgens de schrijfster was een seriële komma na 'broccoli salad' (r. 59) op zijn plaats geweest. Dit om ervoor te zorgen dat de tafel was afgeruimd (r. 60: 'cleared'), voordat het dessert werd opgediend. ☆☆
- 17** *Maximumscore 1 punt*
• (alinea) 5.
Toelichting: De chauffeurs verwezen naar Antonin Scalia en Bryan Garner om hun standpunt te onderbouwen dat bij een asyndeton (= opsomming zonder voegwoord; r. 41-44) het voegwoord 'and' mag worden weggelaten. ☆
- 18 B** Alinea's 8 en 9 hebben als doel *uit te leggen waarom deze rechtzaak zo aantrekkelijk was voor zowel taal- als zuivelliefhebbers* (de 'things going for it' uit regels 61-62). De schrijver verwijst daarbij zowel naar het belang van *correcte interpunctie* (r. 70: 'Got commas?'), *als naar het belang van de zuivelindustrie* (r. 70: 'Got milk?'). 'Got commas?' is een verwijzing naar een bekende Amerikaanse reclameslogan 'Got milk?'

- 39 D Het gaat hier over het probleem dat het voor werknemers lastig is om schendingen van de regels betreffende arbeidsomstandigheden *te melden*. Onder de nieuwe wet wordt dit gemakkelijker. ‘To raise a flag about’ wil zeggen het melden van deze misstanden.
- ⊖ Het is onlogisch dat werknemers ten aanzien van schendingen van hun arbeidsrechten (A) *erdoor op het verkeerde been worden gezet*, (B) *deze blijven ontwijken*, (D) *ze proberen te begrijpen*, of (E) *ervan weggijken*. ☆☆

Tekst 11 Department of Health & Social Care ☆☆

- 40 C Met deze nepbrief wil de schrijver overbrengen dat het Department of Health and Social Care (= Ministerie van Volksgezondheid en Sociale Zorg) *wordt geleid door incompetente politici*. Dat blijkt uit de fouten en blunders die het ministerie heeft gemaakt (r. 1: ‘mistakes’; r. 4: ‘catastrophic errors’; r. 6: ‘appalling blunders’). De politici zijn bovendien *uit op eigenbelang* (r. 3: ‘who have now moved on’ – carrière hebben gemaakt) en *deze situatie zal niet snel veranderen* (r. 8-9: ‘who apologises ... 20 years’ time’).
- ⊖ De schrijver wil er ten aanzien van het ministerie niet op wijzen dat (A) *het ernstige politieke onrust heeft veroorzaakt, maar dat de onderliggende problemen eindelijk in kaart zijn gebracht*, (B) *dat het een toxische omgeving voor carrièrepolitici is vanwege de complexiteit van de infrastructuur*, of dat (D) *het bijzonder moeilijk te leiden is door slechte politieke keuzes uit het verleden*. ☆☆

Tekst 12 Wolf protection in Europe: a political topic ☆☆☆

41 Maximumscore 1 punt

- ‘The government’ (regel 36).

Toelichting: De kritiek is dat de regering het beschermingsvoorstel bekrachtigde op basis van de ‘*wetenschappelijke, ecologische en culturele waarde*’ (r. 37) van wolven. Dit zijn echter subjectieve criteria (r. 38) die ook van toepassing zijn op vossen. Maar vossen zijn onbeschermd. Daarom merkt de schrijver het beleid aan als subjesctief en inconsequent.

☆☆☆

42 Maximumscore 1 punt

- ‘pragmatists’ of: ‘pragmatici’ (regel 25).

Toelichting: *Het verzoenen van de verschillende belangen om verder te kunnen gaan* (r. 63) strookt met de benadering van de pragmatici. Zij streven volgens regels 26-28 naar co-existentie, waarbij *de behoeften van verschillende groepen (inclusief wolven dus) met elkaar in evenwicht zijn*. ☆☆

Eindcijfer

In de scoresleutel achter in dit boek kun je aflezen welk cijfer je hebt behaald bij een bepaald aantal punten.

Goedscore

Het Cito publiceert jaarlijks voor de eindexamens een toets- en itemanalyse (TIA) op cito.nl. De gepubliceerde P-waarde (goedscore) laat zien hoeveel procent van de kandidaten een bepaalde examenvraag goed beantwoordde. De waarde is een goede indicatie van de moeilijkheidsgraad van een vraag, tekst en examen. Voor dit examen bedroeg de gemiddelde goedscore 66 %.

Veelgebruikte formuleringen in meerkeuzevragen

Om tekstbegrip te toetsen wordt gebruik gemaakt van een aantal vraagsoorten, die globaal kunnen worden ingedeeld in vier categorieën.

Hieronder staat een aantal veelgebruikte vraagzinnen zodanig ingedeeld dat je kunt zien of deze vragen naar een *conclusie*, *hoofdzaak*, *verband*, *mening* of *toonsetting*. Zorg dat je deze formuleringen kent. Als je een bepaald type vraag kunt herkennen ben je al een stuk dichterbij de juiste beantwoording ervan.

I FORMULERINGEN DIE NAAR EEN CONCLUSIE VRAGEN

aim

What is the writer's *aim* in ...?

Wat is de bedoeling van de schrijver in ...?

amount to

What does ... *amount to*?

Waar komt ... op neer?

to appear

What *appears to be* the author's purpose in paragraph 10?

Wat wil de schrijver kennelijk zeggen in alinea 10?

to conclude

What does the writer *conclude* with regard to ...?

Tot welke conclusie komt de schrijver met betrekking tot ...?

conclusion

What *conclusion* does the writer reach in ...?

Tot welke conclusie komt de schrijver in ...?

final judgement

What is the writer's *final judgement* about ...?

Wat is het eindoordeel van de schrijver over ...?

to imply

What answer is *implied* in paragraph 5?

Welk antwoord blijkt uit alinea 5?

implication

What *implication* is used by the author in paragraph ...?

Welke (stilzwijgende) gevolgtrekking geeft de schrijver in alinea ...?

to lead up to

What conclusion does this *lead up to*?

Tot welke conclusie leidt dit?

Structuurwoorden

De volgende woorden zijn belangrijk omdat ze de structuur van een tekst weergeven. Zowel bij traditionele meerkeuzevragen als bij meerkeuze-invulvragen zijn deze woorden van groot belang.

Let op deze woorden bij het beantwoorden van de vragen en zorg ervoor dat je *niet* meer hoeft na te denken over de betekenis.

REDEN/OORZAAK

as	omdat, daar	<i>As</i> you are here, we can discuss the matter.
because	omdat	I couldn't do my work properly <i>because</i> you were too late.
for	want	They could hardly see a thing, <i>for</i> it was almost midnight.
since	omdat, immers	Traffic noise is a problem here, <i>since</i> these houses are situated close to the motorway.

TEGENSTELLING

although	hoewel, ofschoon	<i>Although</i> he was late, he could watch his favourite programme.
all the same	toch, niettemin	It was raining; <i>all the same</i> we went out.
but	maar	This car is very old, <i>but</i> it still runs well.
even so	toch, desondanks	This could result in some difficulties. <i>Even so</i> , there's no need to worry too much.
even though	ook al, zelfs al	He didn't wear a raincoat, <i>even though</i> it was raining.
however	echter, evenwel	Women do not mind losing a game. For men, <i>however</i> , it seems to matter a great deal.
by contrast	daarentegen	Their old car had been small and slow, <i>by contrast</i> the new one was big and fast.

Scoresleutels (vervolg)

punten	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II	punten	2025 I	2025 II	2026 I	2026 II
50	–	–	–	–	27	6,2	6,6	6,2	6,6
49	–	–	–	–	26	6	6,4	6	6,4
48	–	–	–	–	25	5,8	6,2	5,8	6,2
47	–	10	–	10	24	5,6	6	5,6	6
46	10	9,9	10	9,9	23	5,4	5,8	5,4	5,8
45	9,7	9,8	9,7	9,8	22	5,2	5,6	5,2	5,6
44	9,5	9,7	9,5	9,7	21	5	5,4	5	5,4
43	9,3	9,6	9,3	9,6	20	4,8	5,2	4,8	5,2
42	9,1	9,4	9,1	9,4	19	4,6	5	4,6	5
41	8,9	9,3	8,9	9,3	18	4,4	4,8	4,4	4,8
40	8,7	9,1	8,7	9,1	17	4,2	4,7	4,2	4,7
39	8,5	8,9	8,5	8,9	16	4	4,5	4	4,5
38	8,3	8,7	8,3	8,7	15	3,8	4,3	3,8	4,3
37	8,1	8,5	8,1	8,5	14	3,6	4,1	3,6	4,1
36	7,9	8,3	7,9	8,3	13	3,4	3,9	3,4	3,9
35	7,7	8,1	7,7	8,1	12	3,2	3,7	3,2	3,7
34	7,6	7,9	7,6	7,9	11	3,1	3,5	3,1	3,5
33	7,4	7,7	7,4	7,7	10	2,9	3,3	2,9	3,3
32	7,2	7,5	7,2	7,5	9	2,7	3,1	2,7	3,1
31	7	7,3	7	7,3	8	2,5	2,9	2,5	2,9
30	6,8	7,1	6,8	7,1	7	2,3	2,7	2,3	2,7
29	6,6	7	6,6	7	6	2,1	2,5	2,1	2,5
28	6,4	6,8	6,4	6,8	5	1,9	2,4	1,9	2,4

Toelichting

Voor elke goed beantwoorde meerkeuzevraag(-invul)vraag krijg je 1 punt, en voor elke open vraag maximaal het bij de vraag vermelde aantal. Afhankelijk van het examen kun je ten hoogste 46-48 punten behalen. Om je cijfer te bepalen zoek je je score op in de kolom ‘punten’. Het cijfer lees je vervolgens af in de kolom van het betreffende examen.